

Оноре де Бальзак

Гобсек

Переказ

Якось у салоні віконтеси де Гранльє до першої години ночі засиділись два гостя, що не належали до її родини. Один з них молодий граф Ернест де Ресто, другий — стряпчий Дервіль, якого вважали за друга сім'ї, бо він свого часу допоміг віконтесі повернути втрачені під час революції гроші і маєтки. Помітивши, що її дочка Каміла з прихильністю ставиться до графа Ернеста де Ресто, віконтеса, як тільки граф поїхав, суворо докоряє їй і нагадує, що мати графа не приймають в жодному порядному домі, що доки вона жива, ніхто з батьків не довірить графу де Ресто майбутнє і посаг своєї дочки. Стряпчий Дервіль давно вже здогадався про почуття Каміли до Ернеста де Ресто, він втручається в розмову віконтеси з дочкою і просить дозволу розповісти історію, яка, на його думку, може змінити погляд на графа де Ресто у вишуканому товаристві.

Історія, яку розповідає Дервіль, розпочалася давно, ще коли той був зовсім молодим. В той час Дервіль був молодшим писарем в конторі стряпчого, вивчав право і жив у дешевому пансіоні, в якому мешкав і лихвар Гобсек. Дервіль передає

свої враження від зовнішності і характеру Гобсека. Жовтувата блідість його шкіри нагадувала срібло, з якого облізла позолота, волосся попелясто-сірого кольору, риси обличчя, нерухомі і байдужі, здавалося, вилиті з бронзи, очі жовті, як у тхора, ховалися від яскравого світла. Ніс мав гострий, схожий на свердлик, губи тонкі. Він ніколи не втрачав душевної рівноваги, навіть коли його клієнти благали, ридали, погрожували, він залишався спокійним і говорив тихо. Вік його важко було вгадати: чи то він завчасу постарів, чи то в старості виглядає молодо. В його помешканні все було охайним і потертим, як в кімнаті старої дівиці. Характеризуючи Гобсека, Дервіль називає його людиною — автоматом, людиною — векселем, яка гнітить в собі будь — які почуття. Життя його, здавалося, текло тихо, як пісок у старому пісочному годиннику. Гобсек був дуже обережний, і ніхто не знав, бідний він чи багатий. Одного разу з його кишені випала золота монета, пожилець, що спускався за ним сходами, підняв її й подав Гобсеку, але той не взяв загубленого, бо не хотів зізнатися, що в нього можуть бути такі гроші. Жив лихвар самотньо і підтримував стосунки лише з Дервілем, якому і відкрив свої потаємні думки про світ і людей. Згодом Дервіль довідався, що Гобсек народився у Голландії, що в десять років мати віддала його юнгою на корабель, який плыв до Індії, де він мандрував протягом двадцяти років.